

به نام خدا

بررسی قاچاق پوشاک در ایران

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۵	۱. اهمیت موضوع مبارزه با قاچاق پوشاک
۸	۲. تصویر کلی آمار واردات و قاچاق پوشاک
۱۴	۳. دلایل اصلی قاچاق پوشاک
۱۶	جمع‌بندی و پیشنهاد
۱۹	منابع و مآخذ

کد موضوعی: ۲۲۰

شماره مسلسل: ۱۰۹۸۷

دفتر: مطالعات اقتصادی

مردادماه ۱۳۹۰

بررسی قاچاق پوشاک در ایران

چکیده

بررسی واردات غیررسمی یا قاچاق موضوعی است که به علت عدم وجود آمار رسمی و قرار گرفتن در رده اقتصاد زیرزمینی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. کشور ما به واسطه مرزهای گسترده، موقعیت مناسبی برای ورود کالاها به صورت غیررسمی دارد و همین موضوع باعث وارد آمدن آسیب جدی به برخی از صنایع شده است. صنعت نساجی ایران یکی از صنایعی است که تحت تأثیر پدیده قاچاق قرار گرفته به طوری که آمار قاچاق مکشوفه در این صنعت بیش از آمار واردات رسمی است و همین موضوع آسیب‌شناسی قاچاق پوشاک را با اهمیت می‌سازد. این مطالعه سعی دارد تا به بررسی و آسیب‌شناسی قاچاق پارچه و پوشاک در ایران بپردازد. از این‌رو در ابتدا ضمن مروری کوتاه بر دلایل اهمیت مبارزه با قاچاق پوشاک، تصویری کلی از وضعیت واردات و قاچاق پوشاک در ایران ارائه می‌شود. در قسمت بعدی گزارش دلایل اصلی قاچاق پوشاک مورد بررسی قرار می‌گیرد و در پایان ضمن ارائه نتیجه‌گیری، راهکارهایی در جهت اصلاح روند موجود پیشنهاد می‌شود.

مقدمه

«در اصطلاح گمرک منظور از قاچاق، گریزانان کالا از پرداخت مالیات و عوارض به دولت یا فرار دادن کالا از شمول مقررات دولتی و نقل و انتقالات خرید و فروش آن به‌طور غیرمجاز و ممنوع است»^۱ قاچاق از جمله فعالیت‌های اقتصاد زیرزمینی محسوب شده و از این‌رو آمار و اطلاعات آن نمی‌تواند به صورت دقیق بیان شود. عدم وجود آمار و اطلاعات دقیق از میزان قاچاق انواع کالاها باعث می‌شود که از یک‌سو بخش‌های تولیدی متأثر از قاچاق، با مشکلات جدی مواجه باشند به طوری که تولیدکنندگان در برآورد نیاز بازار و میزان تولید با مشکل مواجه شوند و از طرف دیگر اعمال محدودیت‌های قانونی بر میزان ورود و چگونگی ورود این کالاها، به آسانی امکان‌پذیر نباشد.

پیامدهای قاچاق کالا در یک کشور دارای ابعاد گسترده فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... است. به عنوان مثال وجود پدیده قاچاق می‌تواند پیامدهای فرهنگی بسیاری در پی داشته باشد که از آن جمله ورود کالاهایی است که برطبق قانون یک کشور خلاف موازین فرهنگی کشور شناخته شده و واردات آنها ممنوع شده است، اما در صورتی که قاچاق به صورت نهادینه در کشور وجود داشته باشد، کالای مذکور می‌تواند به صورت قاچاق وارد شده و در نتیجه هدف سیاستگذار از اعمال ممنوعیت ورود کالا را زائل سازد. آنچه مورد توجه این گزارش قرار دارد، ابعاد اقتصادی قاچاق کالا و به‌طور ویژه قاچاق پوشاک است و در این گزارش تنها به جنبه اقتصادی

۱. خلاصه گزارش طرح پژوهشی بررسی پدیده قاچاق کالا در ایران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۷۸۴۱، ۱۳۸۵.

قاچاق کالا و به‌طور ویژه پوشاک، پرداخته خواهد شد. از جمله پیامدهای اقتصادی قاچاق می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ایجاد اشکال در تحلیل‌های اقتصادی که بر پایه آمار استوار است،
- کاهش درآمدهای دولت از محل اخذ حقوق ورودی کالاهای وارداتی،
- کاهش قیمت کالای وارداتی و کاهش قدرت رقابت‌بخش تولید،
- افزایش هزینه‌های مبارزه با قاچاق،

- انتقال نیروی کار بهره‌ور از بخش‌های تولیدی اقتصاد به بخش قاچاق به علت بازدهی بالا،

- کاهش بهره‌وری در بخش تولید و

یکی از اصلی‌ترین پیامدهای اقتصادی قاچاق را می‌توان وجود محدودیت در کنترل آن و نبود آمار و اطلاعات کافی برای ارزیابی دانست. به‌طور کلی علم اقتصاد بر پایه آمار و ارقام استوار است و بدون استفاده از آمار و اطلاعات ارائه تحلیل و ارزیابی از وضعیت کلی اقتصاد غیرممکن و غیرقابل استناد خواهد بود. سیاستگذاران اقتصادی برای تصمیم‌گیری‌های خود نیاز به تحلیل‌های اقتصاد کلان و تحلیل در بازارهای اقتصاد خرد دارند تا بتوانند واکنش مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان نسبت به سیاست‌های اقتصادی را برآورد کنند، این تحلیل‌ها بر مبنای آمار و اطلاعات صورت می‌گیرد.

به‌عنوان مثال سیاستمدار برای تعیین چگونگی تعرفه یک کالا، نیاز به آمار مربوط به نوع کالا به لحاظ لوکس یا ضروری بودن (که از کشش درآمدی کالا به‌دست می‌آید)، میزان تولید، نیاز داخلی، ظرفیت تولید، صادرات و قیمت کالا در داخل

و خارج و... دارد. سیاستمدار با استفاده از این آمار و ارقام می‌تواند میزان نیاز کشور به واردات از نوعی کالای خاص را برآورد کرده و براساس آن مشخص کند که با وضع چه میزان تعرفه، مقدار واردات دلخواه محقق خواهد شد. در چنین شرایطی وجود قاچاق در زمینه کالای مورد نظر کلیه معادلات را بر هم زده و موجب تحلیل‌ها و برآوردهای غیرواقع می‌شود.

همچنین ورود کالا به کشور به شکل قاچاق منجر به حذف درآمدهای دولت از محل حقوق ورودی می‌شود. به‌علاوه هنگامی که کالا به‌صورت قاچاق وارد کشور شود، به‌علت عدم پرداخت حقوق ورودی، می‌تواند با قیمت‌های بسیار کمتر از کالاهایی که از مجرای قانونی وارد کشور می‌شوند عرضه شده و در نتیجه قدرت رقابت تولیدات داخلی و یا کالاهایی که از مبادی رسمی وارد می‌شوند با کالاهای قاچاق کاهش می‌یابد.

از دیگر پیامدهای اقتصادی وجود پدیده قاچاق در یک اقتصاد و نهادینه شدن این نوع از ورود کالاهای خارجی، تغییر در ترکیب نیروی کار در این جوامع و جذب استعدادها به سمت بازار کار قاچاق است. سطح دستمزد یکی از عوامل تعیین‌کننده در انتخاب شغل بوده و در یک اقتصاد، استعدادهای جامعه به سمت مشاغل با دستمزد بالاتر جذب خواهند شد، سودآوری بالای فعالیت قاچاق موجب جذب برخی از استعدادهای جامعه در این بخش شده و بهره‌وری سایر بخش‌های اقتصادی را کاهش می‌دهد که خود موجب کاهش رشد اقتصادی در کشور خواهد شد. در کنار تمامی این مسائل، وجود پدیده قاچاق در یک جامعه موجب صرف هزینه‌های سنگین برای مبارزه با قاچاق خواهد شد.

مجموع این عوامل و سایر عوامل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، مضرات قاچاق کالا در یک جامعه را نشان می‌دهد.

۱. اهمیت موضوع مبارزه با قاچاق پوشاک

صنعت نساجی و پوشاک یکی از صنایع قدیمی تولیدی کشور است. «نساجی در ایران سابقه چهار هزار ساله دارد و بیش از ۱۰۰ سال پیش، صنعتی شده است».

اگر صنعت نساجی را به دو دسته تولید ماشین‌آلات و خطوط تولید نساجی و تولید کالای نهایی تقسیم‌بندی کنیم ایران در زمینه تولید ماشین‌آلات در حال حاضر توان و جایگاهی در جهان و حتی منطقه ندارد چراکه تولید ماشین‌آلات نساجی و خطوط تولید در اختیار کشورهایمانند آلمان، ایتالیا، فرانسه و... است و در سال‌های اخیر نیز به جهت نداشتن صرفه اقتصادی در اروپا کم‌کم در حال انتقال به کشورهایمانند ترکیه و چین است.

اما عمده فعالیت کشور ما در زمینه نساجی به تولید کالاهای نهایی معطوف می‌شود که از مهمترین پتانسیل‌های موجود در کشور نیروی کار نسبتاً ارزان و هزینه پایین انرژی در کشور است که در مقایسه با کشورهای اروپایی و برخی از کشورهای همسایه برای تولید مناسب‌تر است.^۱

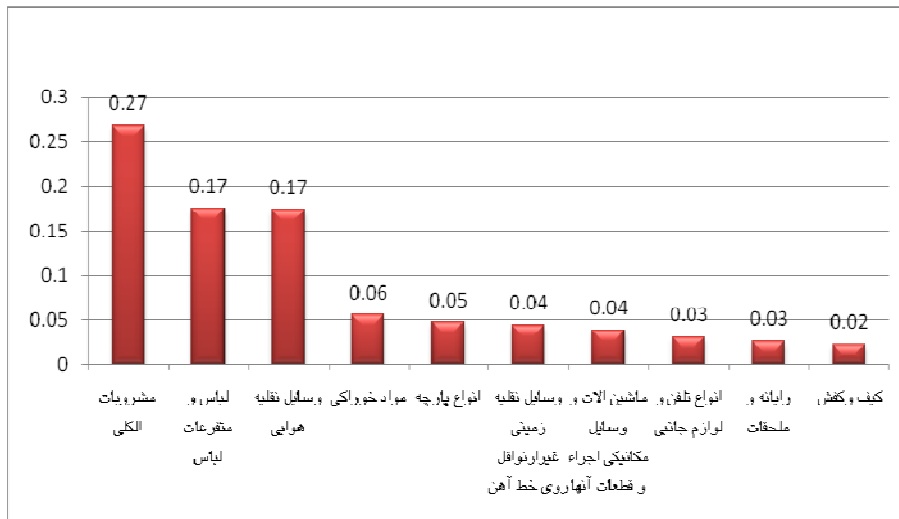
در یک نگاه کلی می‌توان صنعت نساجی از دیدگاه تولید کالای نهایی را به دو

۱. «گذری کوتاه بر صنعت نساجی ایران»، مجموعه مقالات اتحادیه تولید و صادرات پوشاک و چرم ایران به آدرس اینترنتی:

دسته تولیدات پارچه و پوشاک تقسیم کرد که در واقع تولیدات دسته اول، مواد اولیه تولیدات دسته دوم را تشکیل می‌دهد.

براساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران، گروه کالایی پوشاک پس از مشروبات الکلی در مجموع دو سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ در رتبه دوم اقلام مکشوفه قاچاق قرار دارد که ۱۷/۴۲ درصد کل قاچاق کشور را به خود اختصاص داده است. نمودار ۱ مهمترین اقلام قاچاق کشف شده در مجموع دو سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ را به لحاظ درصد از کل قاچاق مکشوفه، نشان می‌دهد.

نمودار ۱. مهمترین اقلام قاچاق مکشوفه (۱۳۸۸-۱۳۸۹) (درصد)

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در حالت کلی دولت از طریق وضع تعرفه می‌تواند قیمت پوشاک وارداتی را کنترل کرده و یا ممنوعیت‌هایی را بر روی کالاهای وارداتی وضع کند، اما ورود کالا به صورت قاچاق این امکان را از دولت سلب می‌کند. علاوه بر این، پوشاکی که به صورت قاچاق وارد می‌شوند به علت پرداخت نکردن تعرفه وارداتی، با قیمت ارزان‌تر به بازار عرضه شده و نه تنها انگیزه برای تولید را کاهش می‌دهند، بلکه حتی واردکنندگان از مبادی رسمی را نیز ترغیب به ورود کالا به صورت قاچاق می‌کنند.

از طرفی باید توجه داشت که موضوع قاچاق پارچه و قاچاق پوشاک دو موضوع کاملاً متفاوت بوده و دارای جوانب مختلفی برای بررسی می‌باشد، زیرا گروه‌های مختلفی را تحت تأثیر قرار می‌دهند و منتفع‌شوندگان و متضرر‌شوندگان متفاوتی دارند. پارچه در حقیقت مواد اولیه برای تولید پوشاک محسوب می‌شود. متضرر‌شوندگان از قاچاق پارچه واحدهای تولیدی پارچه و منتفع‌شوندگان از آن (علاوه بر قاچاقچیان پارچه) مصرف‌کنندگان پارچه هستند که واحدهای تولیدی پوشاک یکی از مصرف‌کنندگان اصلی پارچه به‌شمار می‌آیند. در مقابل متضرر‌شوندگان از قاچاق پوشاک، واحدهای تولیدی پوشاک و منتفع‌شوندگان، مصرف‌کنندگان نهایی پوشاک هستند. از این رو همان‌طور که ملاحظه می‌شود تولیدکنندگان پوشاک از واردات پارچه منتفع و از واردات پوشاک متضرر می‌شوند. این درحالی است که تولیدکنندگان پارچه هم از واردات پارچه (با تأثیر مستقیم) و هم از واردات پوشاک (به صورت غیرمستقیم) که باعث تعطیلی کارخانجات پوشاک و در نتیجه کاهش مشتریان پارچه می‌شود) متضرر می‌شوند. بنابراین با توجه به آنکه بررسی قاچاق پارچه و قاچاق پوشاک دو مسئله کاملاً جداگانه است، در این مطالعه با توجه به درخواست نمایندگان محترم تنها

به موضوع قاچاق پوشاک پرداخته می‌شود.

مواردی که در بالا توضیح داده شد، اهمیت بررسی موضوع قاچاق پوشاک را نشان می‌دهد که می‌توان آن را در بندهای زیر خلاصه کرد:

- عدم کنترل پوشاک وارداتی به لحاظ نوع و همخوانی با موازین اسلامی،

- عدم کنترل قیمت پوشاک وارداتی،

- کاهش قدرت رقابت تولیدکنندگان پوشاک با پوشاک وارداتی،

- عدم وجود آمار دقیق از مصرف انواع پوشاک در داخل و گروه‌های مصرفی و ...

۲. تصویر کلی آمار واردات و قاچاق پوشاک

در حال حاضر تعداد واحدهای نساجی دارای پروانه بهره‌برداری در ایران (۹۳۹۳) واحد است که ۱۵ درصد کل صنعت کشور را تشکیل می‌دهد. اشتغال مستقیم ایجاد شده توسط این صنعت در حدود ۲۵۰ هزار نفر و سرمایه‌گذاری در این صنعت ۴۱ هزار میلیارد ریال است که به ترتیب ۱۴ و ۷ درصد نسبت به کل صنعت ایران برآورد می‌شود. همچنین سهم ارزش‌افزوده نساجی از کل صنعت ۴ درصد و تعرفه‌های مرتبط با صنعت نساجی ۹۵۲ تعرفه است که ۱۸ درصد از کل صنعت را شامل می‌شود.^۱

به‌منظور بررسی وضعیت قاچاق پوشاک در ایران، لازم است تا نگاهی به آمار و

۱. بررسی وضعیت تولید، صادرات، واردات و اشتغال صنعت نساجی و پوشاک در برخی کشورهای منتخب جهان (۲۰۱۰-۲۰۰۹)، دفتر مطالعات آماری و راهبردی صنعت نساجی انجمن صنایع نساجی ایران، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۰، ص ۱۶.

ارقام واردات انواع پوشاک به صورت رسمی و غیررسمی (قاچاق) انداخته شود.

۲-۱. بررسی وضعیت واردات رسمی پوشاک

قسمت یازدهم از کتاب قانون و مقررات سال (۱۳۹۰) شامل فصول پنجاهم تا شصت و سوم به مواد نسجی و مصنوعات از این مواد اختصاص دارد. در این میان فصول شصت و یکم تا شصت و سوم به ردیف‌های تعرفه‌ای پارچه اختصاص یافته است. این سه فصل عبارتند از:

۱. لباس و متفرعات لباس، کشباف یا قلاب‌باف (فصل ۶۱)،

۲. لباس و متفرعات لباس، غیرکشباف و غیرقلاب‌باف (فصل ۶۲)،

۳. سایر اشیای دوخته و مهیا؛ مجموعه‌ها، لباس و اشیای نسجی مستعمل،

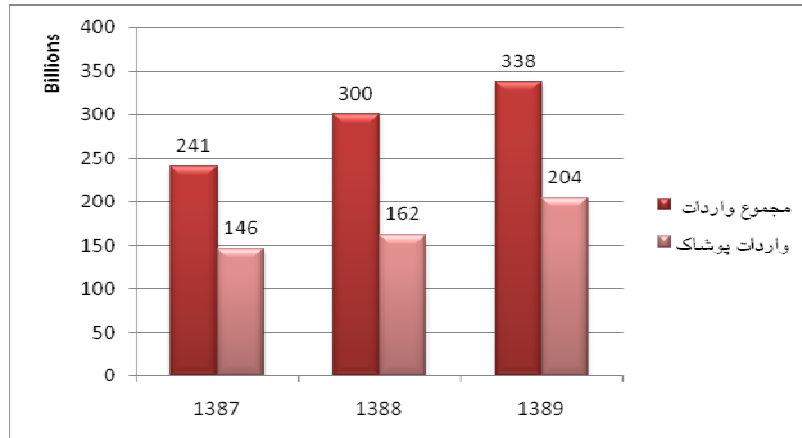
ضایعات و کهنه پارچه‌های نسجی (فصل ۶۳).

فصل شصت و سوم که تحت عنوان سایر اشیای نسجی دوخته و مهیا و... از آن نام برده شده، دارای زیربخش‌های متنوعی است که انواع روتختی، رومبلی، رومیزی، رختخواب، پتو و... را شامل می‌شود و بنابراین نمی‌توان تمام زیربخش‌های این فصل را در زمره پوشاک قرار داد، از این رو در نمودار ۱ واردات پوشاک به دو صورت با احتساب و بدون احتساب این فصل رسم شده و از این پس میزان واردات رسمی و قاچاق این دو بخش مد نظر این گزارش خواهد بود.

بررسی آمار واردات رسمی صورت گرفته در ردیف‌های تعرفه‌ای که در زیر این سه فصل قرار می‌گیرند، رشد واردات پوشاک را در طی سال‌های (۱۳۸۷-۱۳۸۹) نشان می‌دهد. نمودارهای ۲ و ۳ به ترتیب میزان واردات و متوسط نرخ تعرفه در ردیف‌های تعرفه‌ای این سه فصل را نشان می‌دهند.

نمودار ۲. واردات پوشاک

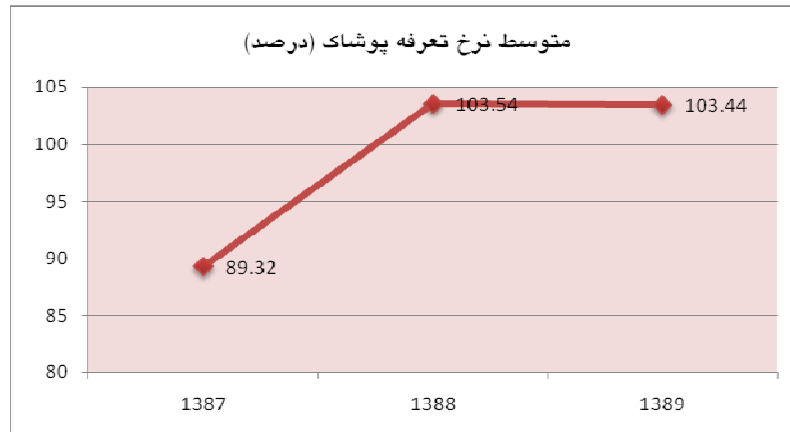
(میلیارد ریال)

مأخذ: همان.

نمودار ۳. متوسط نرخ حقوق ورودی اخذ شده پوشاک

متوسط نرخ تعرفه پوشاک (درصد)

مأخذ: همان.

همان‌طور که در نمودار ۲ نشان داده شده است، واردات پوشاک در این سه سال همواره افزایش داشته است. نمودار ۳ نیز متوسط نرخ حقوق ورودی اخذ شده (واقعی) از پوشاک وارداتی در زیر فصل‌های ۶۱ و ۶۲ کتاب قانون و مقررات صادرات و واردات را نشان می‌دهد. براساس قانون مقررات صادرات و واردات نرخ حقوق ورودی برای این دو فصل کالایی به میزان ۱۰۰ درصد تعیین شده است.

همان‌طور که در نمودار ۳ نشان داده شده است، نرخ حقوق ورودی محقق شده در سال ۱۳۸۷ به میزان ۱۱ درصد کمتر از نرخ تعرفه اسمی و برای سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹، سه درصد بیشتر از حقوق ورودی اسمی است. نرخ‌های حقوق ورودی ۱۰۰ درصدی برای واردات پوشاک نسبت به میانگین نرخ حقوق ورودی واقعی کل کالاها که رقمی معادل ۱۰/۸ درصد^۱ برای سال ۱۳۸۹ بوده است، نرخى بالا محسوب شده و همین امر انگیزه برای قاچاق این کالا را افزایش می‌دهد.

۲-۲. بررسی وضعیت واردات غیررسمی (قاچاق) پوشاک

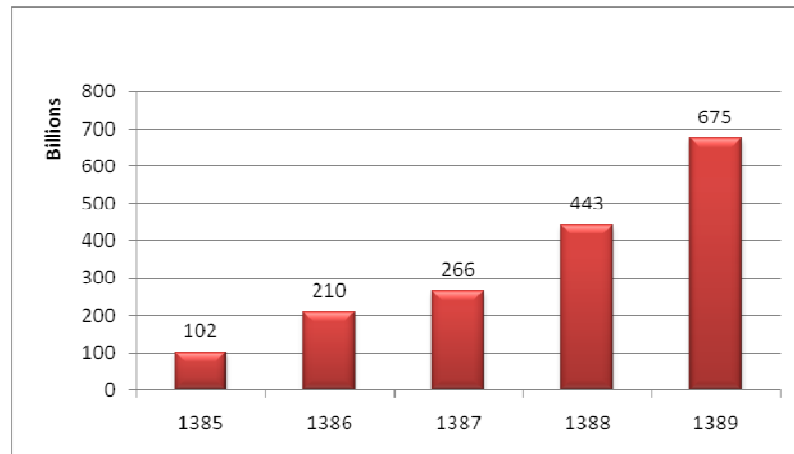
بررسی آمار و اطلاعات و وضعیت قاچاق انواع پارچه تنها براساس اطلاعات قاچاق مکشوفه می‌تواند صورت گیرد. این درحالی است که قاچاق کشف شده درصد کوچکی از قاچاق واقعی را دربر می‌گیرد. با این حال نگاهی به آمار قاچاق مکشوفه انواع پوشاک می‌تواند برآوردی از حجم قاچاق را به دست دهد.

اطلاعات دریافتی از گمرک جمهوری اسلامی ایران و ستاد مبارزه با قاچاق کالا

۱. «درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور»، ۳. سنجش میزان تحقق درآمد مالیات بر واردات»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی؛ شماره مسلسل: ۲۲۰۱۰۶۷۵، ۱۳۸۹.

و ارزش رشد ارزش ریالی قاچاق در گروه کالایی پوشاک را طی سال‌های اخیر نشان می‌دهد. نمودار ۴ قاچاق مکشوفه پوشاک را تنها در زیرگروه پوشاک و بدون در نظر گرفتن سایر اشیای نسجی دوخته و مهیا طی پنج سال اخیر نشان می‌دهد.

نمودار ۴. قاچاق مکشوفه پوشاک (میلیارد ریال)

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران^۲ و ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز.

همان‌طور که در نمودار ۴ مشاهده می‌شود، قاچاق مکشوفه پوشاک با رشد بالایی مواجه بوده به طوری که در این نمودار روند رو به رشد قاچاق پوشاک به خوبی قابل ملاحظه است و تنها در سال ۱۳۸۶ در مقایسه با سال ۱۳۸۵، ۱۰۰

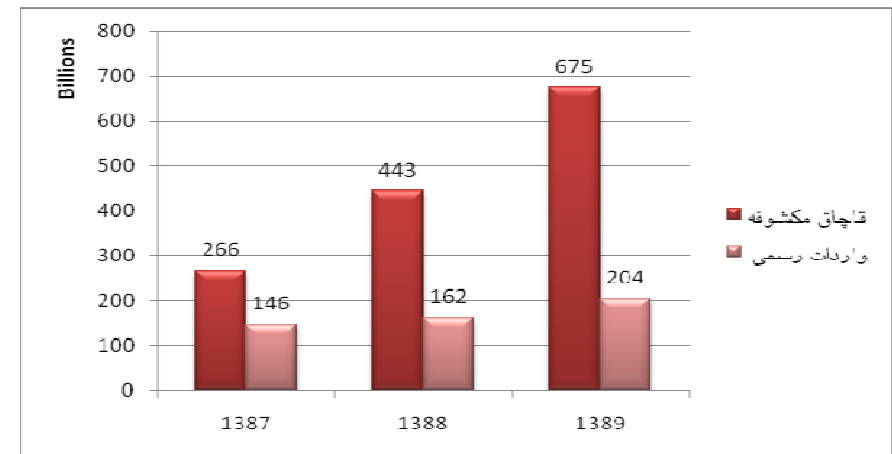
۱. نامه مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۱۶ ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز به شماره ۸۹/۲۹۹۴/ص به مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

۲. نامه گمرک جمهوری اسلامی ایران مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۱۵ به شماره ۲۲/۲۵۲۸۹/۲۶۱۸۲۹ به مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

درصد رشد داشته که به معنای بیش از دو برابر شدن کشفیات قاچاق پوشاک در یک سال است. نمودار ۴ نشان از افزایش هر ساله قاچاق نسبت به سال قبل دارد. به طوری که اگر قاچاق مکشوفه سال ۱۳۸۹ را با سال ۱۳۸۵ به عنوان سال مبنا مقایسه کنیم به رشدی بیش از ۵۰۰ درصد می‌رسیم. این رشد علاوه بر بیان تلاش دستگاه‌های کاشف، نشان از جذابیت اقتصادی بالای قاچاق پوشاک به کشور دارد. به منظور امکان مقایسه بین قاچاق و واردات پوشاک در نمودار ۵ واردات رسمی و قاچاق پوشاک در سه سال اخیر در کنار یکدیگر نشان داده شده است.

نمودار ۵. مقایسه واردات رسمی و قاچاق مکشوفه پوشاک (میلیارد ریال)

مآخذ: همان.

نکته قابل توجه در نمودار ۵ اختلاف بسیار زیاد بین کشفیات قاچاق و واردات رسمی پوشاک است، به طوری که این اختلاف در طی سه سال گذشته به طور دائم

روبه افزایش بوده در سال ۱۳۸۹ به ۳۰۰ درصد رسیده، یعنی در سال ۱۳۸۹ کشفیات قاچاق پوشاک بیش از سه برابر واردات رسمی آن بوده است. در همین حال این نکته را نیز نباید از نظر دور داشت که این مقدار تنها شامل قاچاق مکشوفه بوده و احتمالاً قاچاق غیرمکشوفه می‌تواند به مراتب بیشتر باشد.

اطلاعات نمایش داده شده در نمودار ۵ اهمیت بررسی علل و عوامل قاچاق پوشاک را بیش از پیش نشان می‌دهد و بیشتر از هر چیز لزوم توجه به این نکته را گوشزد می‌کند که اصولاً چه عواملی قاچاق پوشاک را تا این اندازه جذاب کرده که این فعالیت با این مقدار رشد مواجه بوده است.

۳. دلایل اصلی قاچاق پوشاک

عوامل متعددی وجود دارند که ممکن است باعث جذابیت قاچاق کالا شوند. براساس اظهار نظر مسئولین یکی از مهمترین رویه‌های ورود پوشاک به صورت کالای همراه مسافر (افزون بر سقف ۸۰ دلار) است.^۱ اما کشفیات قاچاق عمدتاً شامل مواردی است که کالا به صورت گسترده و در حجم تجاری صورت گرفته است و نه به صورت کالاهای همراه مسافر.

به منظور بررسی علل و عوامل روند روبه رشد قاچاق پوشاک، می‌توان این عوامل را در دو دسته‌بندی کلی قرار داد:

۱. نامه مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۱۶ ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز به شماره ۸۹/۲۹۹۴/ص به مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

۱. علل و عواملی که موجب جذابیت واردات پوشاک می‌شوند؟

- هزینه بالای تولید پوشاک در داخل،

- وجود تقاضا برای استفاده از پوشاک خارجی،

- پراکندگی واحدهای تولیدی و عدم تشکیل شرکت‌ها و واحدهای (تولیدی) بزرگ،

- نداشتن علامت و نشان معروف (برندسازی) به جز در معدودی از تولیدات.

۲. علل و عواملی که موجب جذابیت واردات غیررسمی پوشاک می‌شوند؟

- بالا بودن نرخ تعرفه واردات پوشاک،

- بالا بودن حاشیه سود قاچاق نسبت به واردات رسمی (به‌خصوص در مورد

انواع لباس زنانه)^۱

- سهولت ورود پوشاک به‌صورت قاچاق به لحاظ حجم و نوع کالا.

قاچاق نوعی از واردات است که به‌صورت غیررسمی صورت می‌گیرد. از این رو رشد

قاچاق یک کالا از جهتی تمایل به واردات این کالا را نشان می‌دهد. یکی از اصلی‌ترین

عوامل افزایش واردات پوشاک در کشور، تکنولوژی قدیمی و انرژی‌بر صنایع نساجی

کشور است که موجب افزایش قیمت پارچه تولیدی در داخل شده و تولیدکنندگان پوشاک

داخلی را در وضعیتی قرار می‌دهد یا مجبور به استفاده از پارچه تولید داخل شده و در

نتیجه قیمت تمام شده پوشاک آنها بالا می‌رود، یا از پارچه قاچاق استفاده خواهند کرد و

یا با توجه به قیمت پایین پوشاک وارداتی، از تولید منصرف شده و روی به واردات

رسمی و غیررسمی پوشاک می‌آورند.

۱. نامه مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۱۶ ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز به شماره ۸۹/۲۹۹۴/ص به مرکز پژوهش‌های مجلس

در کنار این عوامل نرخ حقوق ورودی بالا که بر روی واردات پوشاک وضع شده است، موجب اختلاف بالا در سودآوری واردات غیررسمی نسبت به واردات رسمی می‌شود.

همان‌طور که در نمودار ۳ نشان داده شده، نرخ حقوق ورودی پوشاک در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۷ بیش از ۱۰۰ درصد و در سال ۱۳۸۹ بیش از ۵۰ درصد تعیین شده که جزء نرخ‌های حقوق ورودی بسیار بالا محسوب می‌شود. در کنار این امر، سهولت ورود پوشاک به‌صورت قاچاق که به صورت چمدانی و از طریق کالای همراه مسافر می‌تواند صورت گیرد، نیز به روند رو به رشد قاچاق پوشاک کمک می‌کند.

جمع‌بندی و پیشنهاد

بررسی آمار و اطلاعات واردات رسمی و غیررسمی پوشاک در کشور، نشان از رشد قابل ملاحظه واردات این کالا به‌خصوص در بخش غیررسمی دارد به طوری که واردات پوشاک به‌صورت غیررسمی (مکشوفه) بیش از سه برابر واردات رسمی در سال ۱۳۸۹ بوده است.

عمده دلیل رشد قاچاق پوشاک را می‌توان در نرخ تعرفه بالا و سهولت قاچاق پوشاک دانست. همچنین ضعف نظام تولیدی پوشاک در داخل، هزینه‌ها و قیمت تمام شده بالا نیز در افزایش رشد واردات این کالا مؤثر است.

با این حال ذکر این نکته نیز ضروری است که در حال حاضر بخش عمده‌ای از واردات این کالا مربوط به پوشاک با نام تجاری معروف (برند) است که به‌صورت

رسمی و غیررسمی وارد کشور می‌شود. این نوع از پوشاک اتفاقاً دارای قیمت‌های بسیار بالاتر از پوشاک تولیدی در داخل بوده و از این رو عامل بالا بودن قیمت پوشاک تولید داخل نمی‌تواند بر افزایش تقاضا برای این نوع از کالاها تأثیرگذار باشد. در این قسمت ضعف واحدهای تولیدی کشور در نداشتن علامت و نشان معروف باعث افزایش تمایل در استفاده از این برندها می‌شود که با قیمت‌های بسیار بالا در بازار به فروش می‌رسند. در حالی که تجربه وجود نام و نشان تجاری معروف در بخش پوشاک مردانه و کت و شلوار نشان داده که این نوع از کالاهای داخلی می‌توانند به خوبی جایگزین برندهای معروف خارجی شوند.

همچنین بخش وسیعی از قاچاق کالا در کشور و به خصوص قاچاق پوشاک، در پوشش اقدامات قانونی صورت می‌گیرد. به بیان دیگر بخشی از قاچاق کالا از سوی عناصر دینفوذ در نظام تصمیم‌گیری کشور انجام می‌شود. این نوع قاچاق که تحت عنوان قاچاق قانونی از آن نام برده می‌شود، به واسطه صدور مجوزهای خاص واردات و رانت و انحصارطلبی انجام می‌شود. به نوشته مطبوعات ۶۰ درصد از کالاهای قاچاق با پوشش قانونی توسط نهادهای رسمی و از طریق اسکله‌های نامرئی و اختصاصی وارد کشور می‌شوند. قاچاق با استفاده از روش ورود موقت و صادرات مجدد نیز نوع دیگری از روش قاچاق در پوشش قانونی است.^۱

به‌منظور حل معضل قاچاق پوشاک به‌نظر می‌رسد که اقدامات زیر در دو بخش اعمال سیاست نسبت به تولیدات داخلی و ساماندهی واردات خارجی باید صورت گیرد:

۱. اعمال سیاست نسبت به تولیدات داخلی

۱. «دلایل و پیامدهای امنیتی قاچاق»، مجمع تشخیص مصلحت نظام، بخش مبارزه با قاچاق به آدرس الکترونیکی: http://www.maslahat.ir/Contents.aspx?p=dc4a460f-a762-4c95-bdca-8ace40e33dd7#_ftn2

- حمایت از صنعت نساجی داخلی به‌صورت معافیت‌های مالیاتی در ازای نوسازی تکنولوژی،

- الزام واحدهای تولیدی پوشاک به درج نام و نشان تجاری بر محصولات،

- حمایت از فروشگاه‌های زنجیره‌ای پوشاک،

- حمایت از واحدهای تولیدی در جهت برندسازی.

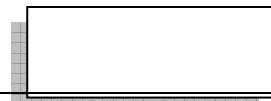
۲. ساماندهی واردات

- الزام واحدهای فروش پوشاک به فروش پوشاکی که کد بازرگانی کالا که نام واردکننده، نام تولیدکننده، مشخصات کالا و... بر روی آن درج شده باشد،

- منطقی کردن تعرفه واردات پوشاک،

- کنترل بیشتر در میادی ورودی رسمی به‌خصوص معابر مرزی در غرب، شمال غرب و شرق کشور برای کنترل قاچاق در پوشش قانونی،^۱

- منطقی کردن تعرفه واردات پارچه که در نهایت بر کاهش بهای تمام شده پوشاک و افزایش توان صادراتی تولیدکنندگان آن می‌افزاید.

۱. براساس اظهارنظر ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در پی بازگشایی این معابر مرزی، واردات از محل این معابر (قاچاق در پوشش قانونی) گسترش پیدا کرده است.

منابع و مآخذ

۱. اتحادیه صنف تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک تهران به آدرس اینترنتی
<http://www.senfepooshaak.ir/News.aspx>
۲. بانک اطلاعات سری‌های زمانی بانک مرکزی.
۳. بررسی وضعیت تولید، صادرات، واردات و اشتغال صنعت نساجی و پوشاک در برخی کشورهای منتخب جهان (۲۰۰۹ - ۲۰۱۰)، دفتر مطالعات آماری و راهبردی صنعت نساجی انجمن صنایع نساجی ایران، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۰.
۴. خلاصه گزارش طرح پژوهشی بررسی پدیده قاچاق کالا در ایران؛ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۷۸۴۱، ۱۳۸۵.
۵. درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور، ۳. سنجش میزان تحقق درآمد مالیات بر واردات، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل: ۲۲۰۱۰۶۷۵، ۱۳۸۹.
۶. دلایل و پیامدهای امنیتی قاچاق، مجمع تشخیص مصلحت نظام، بخش مبارزه با قاچاق به آدرس الکترونیکی:
http://www.maslahat.ir/Contents.aspx?p=dc4a460f-a762-4c95-bdca-8ace40e33dd7#_ftn2
۷. کتاب الکترونیکی مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۹۰، سازمان توسعه تجارت به آدرس:
<http://fa.tpo.ir>
۸. گذری کوتاه بر صنعت نساجی ایران، اتحادیه تولید و صادرات نساجی، پوشاک و چرم ایران به آدرس اینترنتی:
<http://itema.ir/fa-IR/article/23/>
۹. نامه گمرک جمهوری اسلامی ایران مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۱۵ به شماره ۲۲/۲۵۳۸۹/۲۶۱۸۲۹ به مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۱۰. نامه مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۱۶ ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز به شماره ۸۹/۲۹۹۴/ص به مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۰۹۸۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی قاچاق پوشاک در ایران

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه بازرگانی)

تهیه و تدوین: زهرا کاویانی

ناظر علمی: فتح‌الله تازی

متقاضی: احمد توکلی (رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی)

سرپرستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی:

۱. قاچاق

۲. پوشاک

۳. صنعت نساجی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۵/۲۶